

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการสร้างสรรคผลงานเพลงของผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่ง ลพ บุรีรัตน์ ผู้วิจัยนำแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้เพื่อเป็นกรอบในการศึกษาได้แก่

1. แนวคิด เรื่องกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพลงลูกทุ่ง
2. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกระบวนการสื่อสารผลงานเพลงลูกทุ่ง

1. แนวคิดเรื่องกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพลงลูกทุ่ง

ในงานวิจัยนี้เน้นศึกษาแต่เฉพาะกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพลงเฉพาะใน ส่วนของผู้ประพันธ์เพลง ซึ่งจะนำมาเป็นแนวทางการหาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการสร้างสรรค์ ผลงานเพลงของ ลพ บุรีรัตน์ ซึ่งมีแนวคิดหลัก ๆ อยู่ 3 แนวคิด ได้แก่

- 1.1 ทฤษฎีที่มาจากผู้ที่กำลังปฏิบัติงาน
- 1.2 แนวคิดการผลิ ตซ้ำ เพื่อสื บทอด วัฒนธรรมและประเพณี การเลือกสรร วัฒนธรรม
- 1.3 แนวคิดองค์ประกอบของกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพลงลูกทุ่งในฐานะ ที่เป็นกระบวนการสื่อสาร

1.1 ทฤษฎีที่มาจากผู้ที่กำลังปฏิบัติงาน

สำหรับวิธีการสร้างสรรค์ผลงานเพลงในส่วนของผู้ประพันธ์เพลงโดยทั่วไปอัน ได้แก่ การแต่งทำนอง และ คำร้อง ซึ่งอาจทำได้ใน 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. การประพันธ์คำร้องก่อนทำนอง
2. การประพันธ์ทำนองก่อนคำร้อง
3. การประพันธ์คำร้องและทำนองไปพร้อมกัน

ซึ่งจะเลือกวิธีไหนหรือมีรายละเอียดปลีกย่อยอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับผู้ประพันธ์เพลง

นอกจากนั้นผู้ประพันธ์เพลงแต่ละคนยังพยายามหาสูตรสำเร็จของตัวเองสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานเพลงของคนให้มีความไพเราะจนได้รับความนิยมนจากผู้ฟัง “สูตรสำเร็จ” หรือ “ทฤษฎี” ที่มาจากผู้ที่กำลังปฏิบัติงาน” เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นจากประสบการณ์ทำงานที่เป็นจริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประพันธ์เพลงรู้ว่าจะนำเสนอเนื้อหาแบบไหน ในรูปแบบดนตรีแบบใดจึงจะเหมาะกับนักร้องและกลุ่มผู้ฟัง โดยไม่จำเป็นต้องเคยศึกษาเรียนรู้มาจากสถาบันการศึกษาใด ๆ เลยก็ได้ ตัวอย่าง ทฤษฎีที่มาจากผู้ที่กำลังปฏิบัติงาน เช่น

ชลธี ธารทอง ได้กล่าวถึงแนวคิดการแต่งเพลงซึ่งได้มาจากครูไพฑูริย์ บุตรจันทร์

ครูไพฑูริย์ บอกวิธีการเขียนเพลง 4 ท่อน คำขึ้นต้นจะต้องฟังปูบิให้สะดุดหูเลย ให้มันกระแทกความรู้สึกของคนฟังทันที ท่อนที่สองก็เหมือนธรรมดา ๆ ไป ท่อนแยกก็ต้องให้คิดให้เป็นจุดสนใจ แล้วท่อนคบท้ายซึ่งเป็นท่อนที่สี่ ฟัง แล้วต้องให้เกิดความทรงจำต้องให้คมคาย ต้องให้ประทับใจ เพลงทุกเพลงต้องให้มีพระเอก-นางเอก ครูบอกของครูอย่างนี้ จากแนวคิดนี้ เมื่อชลธี ธารทองแต่งเพลงก็พยายามจะให้ให้มีพระเอก นางเอกอยู่ในเพลงนั้น เช่น เพลง “ไอ้หนุ่มตังเก” “ไอ้หนุ่มรถไถ” (ชลธี ธารทอง อ้างถึงในเลิศชาย ชาญทร, 2538)

เทคนิคที่ชลธี ธารทองใช้นี้เรียกว่า เทคนิคการเล่าเรื่อง (Narrating) เป็นเทคนิคที่ถ่ายทอดมาจากเพลงพื้นบ้านประเภทเล่าเรื่อง เช่น เพลงกล่อมลูก เพลงแหล่ ขับเสภา เป็นต้น ทำให้ผู้ฟังติดตามและซาบซึ้งเพราะผู้ฟังสามารถเอาตัวเองเข้าไปส่วตัวละครในเพลง

สุรพล สมบัติเจริญ มีจุดเด่นในเรื่องจังหวะพื้นบ้าน โดยเฉพาะจังหวะรำวงที่เป็นเอกลักษณ์ของ สุรพล สมบัติเจริญ ในเรื่องของคำร้อง พบว่ามีการใช้ภาษาถิ่น ภาษาคำต่างประเทศ คำอุทาน คำเลียนเสียงธรรมชาติ การเล่นคำและการใช้คำตามเสียงพูด พร้อมทั้งแทรกโวหารและสำนวนไทยไว้เกือบทุกเพลง (เชษฐา จักรไชย, 2535)

พร ภิรมย์ มีชื่อเสียงในฐานะนักแต่งเพลง นักเล่นพิณ ซึ่งนิยมนำเอานิทานพื้นบ้านวรรณคดีทั้งของไทยและของต่างประเทศ นำมาแต่งเป็นเพลงแหล่บ้าง ลิเกบ้าง ตัวอย่างเช่น เพลง “ดาวลูกไก่” “วังแม่ลูกอ่อน” “โจโจ” “จิวี่” จากเรื่องสามก๊ก เป็นต้น เนื่องจากเป็นนิทานวรรณคดีที่คนไทยรู้เรื่องอยู่บ้างแล้ว และได้รับการนำเสนอด้วยเพลงพื้นบ้านที่คนคุ้นเคย ผู้ฟังจึงเข้าใจและซาบซึ้งได้ง่าย (จำรูญ หอมระรื่น, 2534)

ลพ บุรีรัตน์ มักจะหาคำศัพท์สแลงแปลกที่คนนิยมใช้พูดกันจนติดหู ติดปากนำมาแต่งเพลง

...เมื่อเราเข้าไป เราจะฟังเขาคุยกัน ครั้นเราจะไปเอง เวลาไปบ่นกับเขาเราก็แก่เกินไป จะผิครุ่นไปอะไรอย่างนี้ ก็เลยเอาลูกสาวมา แล้วก็ไปนั่งหาคำมาได้คำสองคำ เราก็มาขยายเอา คนที่ฟังเพลงผม สังกะสีให้ตีจะมีคำที่มันพิลึกกึกกือแหมกรอกอยู่ คำนั้นบางคำ เราเอามากลับไปกลับมาเสียบ้าง เช่น คำว่าแซ่งแซ่ เราเอามากลับเป็นแซ่แซ่งเพื่อเป็นจุดสะดุดหูให้คนฟังรู้ว่า เพลงนี้มันสะดุดตรงนี้ ต้องจับจุดคนฟังให้ได้ว่า ตรงนี้มันทำผิคนะ บางทีเราเต็มใจทำ แต่บางทีเราไม่รู้ก็มี (ลพ บุรีรัตน์ อ้างถึงใน เลิศชาย คชยุทธ, 2538)

เทคนิคที่ลพ บุรีรัตน์ใช้นี้ คือเทคนิคการสร้างสรรคคำ หรือวลีแปลกใหม่เพื่อดึงดูดความสนใจ ที่เรียกว่า “วรรณทอง” ซึ่งธรรมเนียมการใช้วรรณทองก็สามารถพบได้ในวรรณคดีไทย ที่นำบางตอนมาเป็นคติเตือนใจ เช่น “รู้อะไร ไม่สู้รู้วิชา รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี” ซึ่งนำเอามาจากเรื่องพระอภัยมณี

จากตัวอย่างเทคนิคที่ผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งหลายท่าน ก็จะเห็นได้ว่ากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพลงลูกทุ่ง ก็คือถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยจากอดีตไปสู่รูปแบบใหม่ในปัจจุบัน เช่นการนำวรรณคดี นิทาน ของเก่ามาเล่าใหม่ นำกระบวนการวิธีประพันธ์ โคลงฉันท กาพย์ กลอน ร่าย ตลอดจนกลยุทธในการนำเสนอที่ นักประพันธ์รุ่นเก่าก่อนเคยใช้ได้ผลมาใช้ โดยปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย

ดังนั้นกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพลงลูกทุ่งของผู้ประพันธ์เหล่านี้ จึงสามารถอธิบายในฐานะที่เป็นกระบวนการผลิตวัฒนธรรม (Cultural Production) และกระบวนการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม (Cultural Reproduction)

1.2 แนวคิดการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม และ ประเพณีการเลือกสรร วัฒนธรรม (Cultural Reproduction & Culture of Selective Traditions)
(ชยาพร เพชรโพธิ์ศรี, 2539)

การผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม (Cultural Reproduction)

เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ (Raymond Williams) นักคิดสำนักวัฒนธรรมนิยม ได้กล่าวว่า สังคมกลุ่มหนึ่ง ๆ ประกอบขึ้นด้วย ปฏิบัติการทางสังคม(Social Practices) [ปฏิบัติการทางสังคม หมายถึง การปฏิบัติที่มีมูลเหตุจูงใจเนื่องมาจากสังคมมี เป้าหมายที่จะบรรลุคามที่ได้รับการปลูกฝังมาจากสังคม และวิธีการที่จะใช้บรรลุเป้าหมายนั้น ก็เป็นไปตามกรอบที่สังคมกำหนดมาให้] จำนวนมากมายที่ก่อตัวเป็นองค์รวม ที่เป็นรูปธรรมของสังคม (Concrete Social Whole Totality) และวัฒนธรรม ก็คือการสถาปนาของการปฏิบัติทางสังคมเหล่านี้ (Constitution of Social Practices) เพราะฉะนั้น วัฒนธรรมในแต่ละสังคมจะเป็นอย่างไร มีลักษณะเฉพาะอย่างไร ก็แล้วแต่ว่าในสังคมนั้นมีปฏิบัติการทางสังคมที่เป็นจริงอย่างไร

เนื่องจาก วิลเลียมส์ มีจุดยืนแบบนักวัฒนธรรมนิยมสาย Materialism ดังนั้นเขาจึงเห็นว่า กระบวนการผลิตวัฒนธรรม (Cultural Production) หรือกระบวนการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม (Cultural Reproduction) ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมแบบรูปธรรม (สิ่งของเครื่องใช้) หรือนามธรรม (วิถีคิด รสนิยม) ก็ตาม ย่อมต้องการองค์ประกอบหรือปัจจัยเช่นเดียวกับการผลิตโดยทั่วไป กล่าวคือ จำเป็นต้องมี วัตถุดิบ เครื่องมือการผลิต ระบบการแบ่งงานกันทำ วิธีการและขั้นตอนการผลิต ผู้ผลิต สถานที่ กาลเวลา เป้าหมายของการผลิต และผลิตผลทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นนอกจากนั้น สภาวะแวดล้อมในขณะนั้นก็ย่อมเข้ามามีส่วนกำหนดกระบวนการผลิตดังกล่าว

ในกรณีของการผลิตวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุธรรม เช่น การผลิตเครื่องดนตรี อุปกรณ์การทำนา ประกอบอาหาร ประดิษฐ์เครื่องใช้ในบ้าน หรือทำเครื่องแต่งกาย เราอาจจะเห็นการรวมตัวของปัจจัย และองค์ประกอบในการผลิตได้ง่ายและชัดเจน อย่างไรก็ตาม แม้แต่การผลิตวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ไม่ว่าจะเป็นวิถีคิด ทักษะในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ การตั้งเป้าหมายของชีวิต รสนิยม ฯลฯ ก็ล้วนแต่เป็นไปในลักษณะเดียวกับการผลิตสิ่งของรูปธรรม วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต วิถีคิดใหม่ ๆ ก็คือ ความรู้ดั้งเดิม ทักษะอันเก่า หรือความทรงจำเดิม ๆ นั่นเอง (ชยาพร เพชรโพธิ์ศรี, 2539)

ในการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์เพลงลูกทุ่ง จึงจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะเข้ามามีอิทธิพลต่อการประพันธ์เพลง เช่น เขาเอาวัตถุดิบอะไรบ้าง จากที่ไหนนำมาใช้แต่งเพลง เขาจะปรับกระบวนการสร้างสรรค์เพลงลูกทุ่งอย่างไรเมื่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เป้าหมายของการแต่งเพลง มุ่งไปที่ผู้ฟังกลุ่มใด เป็นต้น

สำหรับการอธิบายแนวคิดเรื่อง “การผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม” วิลเลียมส์ได้เริ่มต้นจากข้อเท็จจริงที่ว่า วัฒนธรรมต่าง ๆ ล้วนถูกผลิตขึ้นอยู่ตลอดเวลา ในทุกสถานที่ เช่น เกิดความคิดใหม่ ๆ อยู่ทุกแห่ง เกิดคำใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา มีวิธีการปรุงอาหารแบบที่ไม่เคยมีมาก่อนเกิดขึ้นบ่อยครั้ง หรือมีเครื่องแต่งกายแปลก ๆ ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมที่ถือกำเนิดขึ้นมาใหม่นี้ หากไม่ได้รับการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดในครั้งต่อไป

วัฒนธรรมใหม่นั้นก็จะมีอายุเพียงสั้น ๆ แล้วสูญหายไป แม้แต่วัฒนธรรมเก่าแก่ดั้งเดิมก็ต้องเป็นไปตามหลักการนี้เช่นกัน ดังนั้น กระบวนการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมจึงเป็นกระบวนการที่รองรับความยั่งยืนของวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ ดังประจักษ์พยานที่ว่า ในคำนิยามของ “วัฒนธรรม” นั้น จะต้องระบุอยู่เสมอว่า ต้องมีการถ่ายทอดหรือสืบทอดรวมเป็นคุณสมบัติที่จะขาดเสียมิได้ (ชยาพร เพชรโพธิ์ศรี, 2539)

สำหรับวิธีการผลิตซ้ำ เพื่อสืบทอดนี้ อาจจะมีได้หลายรูปแบบ เช่น อาจจะเป็นการรักษาทั้งรูปแบบ เนื้อหา และความหมายดั้งเดิมเอาไว้ทั้งหมด ตัวอย่างเช่น วิธีการปรุงอาหารอาจจะมีขั้นตอนทุกอย่างเหมือนที่เคยปฏิบัติมา หรืออาจจะเป็นการคัดเลือกรูปแบบแต่ยังคงรักษาเนื้อหาดั้งเดิมเอาไว้ หรือในทางตรงกันข้าม ก็คือการรักษารูปแบบเดิมเอาไว้ แต่ได้เปลี่ยนเนื้อหาและความหมายไปแล้ว ตัวอย่างเช่น ประเพณีสงกรานต์ของภาคเหนือ ซึ่งมีความหมายดั้งเดิม คือ การแสดงความกตัญญูต่อญาติผู้ใหญ่ ก็เปลี่ยนไปเป็นความหมายของการเฉลิมฉลองเพื่อความสนุกสนาน เป็นต้น (ชยาพร เพชรโพธิ์ศรี, 2539)

สำหรับกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพลงลูกทุ่งโดยรวมๆ แล้วล้วนแต่เป็นการผลิตซ้ำโดยมีรากฐานมาจากวัฒนธรรมไทยทั้งสิ้น แต่จะมีวิธีการผลิตซ้ำโดยจะรักษาหรือปรับเปลี่ยน รูปแบบ เนื้อหา และความหมายอย่างไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับผู้ประพันธ์เพลงแต่ละคนว่าจะตอบสนองต่อปัจจัยต่างๆ ที่จะมีส่วนในการกำหนดกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานของเขาอย่างไร

ประเพณีการเลือกสรรวัฒนธรรม (Culture of Selective Traditions)

จากการแบ่งประเภทของวัฒนธรรมโดยใช้เกณฑ์เรื่อง “กาละ-เทศะ” ออกเป็น 2 ประเภท คือ Lived Culture และ Recorded Culture ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ในโลกแห่งความเป็นจริง เราจะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมทั้งสองประเภทย่อมมีความแตกต่างกันอย่างแน่นอน ตัวอย่างเช่น หลักของพุทธศาสนาที่บันทึกไว้ในพระไตรปิฎก (Recorded Culture) จะแตกต่างจากพุทธศาสนาที่คนไทยในยุคปัจจุบัน หรือคนตะวันตกปัจจุบันกำลังปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวัน (Lived Cultruc) (ชยาพร เพชรโพธิ์ศรี, 2539)

ในขณะที่วัฒนธรรมหนึ่งๆที่ถูกบันทึกเอาไว้จะมีอยู่หลายอย่างเช่น เพลงไทยเดิม และเพลงพื้นบ้าน ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ทว่าในยุคสมัยปัจจุบัน นักประพันธ์เพลงลูกทุ่ง จะเลือกเอาทำนองเพลงบางเพลงเท่านั้นมาใช้ในการสร้างสรรค์เพลงชิ้นใหม่ เช่น ทำนองแหล่ ลีเก ลำตัด เพลงน้อย จนกลายเป็นที่นิยม แต่หลายเพลงกลับไม่ได้คัดเลือกมาผลิตซ้ำ เช่น เพลงสงฟ้าง เพลงซึกกระดาน เพลงขอทาน เพลงพาดควาย ซึ่งแม้แต่ชื่อก็ไม่เป็นที่รู้จักของคน ในปัจจุบัน

กระบวนการคัดเลือกดังกล่าวนี้จะมีแบบแผนที่แน่นอน มีเกณฑ์ (Criteria) ที่แน่นอน ในการคัดเลือกเอาวัฒนธรรมบางอันมาเก็บเอาไว้ และคัดเลือกเอาวัฒนธรรมบางอย่างทิ้งไป วิลเลียมส์ขนานนามแบบแผนที่แน่นอนนี้ว่า“ประเพณีการเลือก” (Culture of Selective Tradition)

และเนื่องจาก วิลเลียมส์ สนใจเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Power Relation) ในกระบวนการผลิตวัฒนธรรม ดังนั้น เขาจึงตั้งคำถามนำสำหรับกรวิเคราะห์ว่า ใครเป็นผู้ที่มีอำนาจในการสร้างวัฒนธรรมของประเพณีการเลือกบ้าง ใครมีอำนาจมาก ใครมีอำนาจน้อย ใครไม่มีอำนาจเลย โครงสร้างของอำนาจนี้เป็นอย่างไร (ชยาพร เพชรโพธิ์ศรี, 2539)

สำหรับกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพลงลูกทุ่งที่มีบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายเข้ามา เกี่ยวข้องไม่เฉพาะแต่นักประพันธ์เพลงเท่านั้น เช่น นักร้อง นายทุนผู้ผลิต จึงต้องพยายามหาว่า นักประพันธ์เพลงจะมีอิสระในการคัดเลือก รูปแบบ เนื้อหาของเพลงที่เขาแต่งมากน้อยเพียงใด

1.3 แนวคิดองค์ประกอบของกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพลงลูกทุ่งในฐานะที่เป็นกระบวนการสื่อสาร

พูนพิศ อมาตยกุล (อ้างถึงในสมกมล ลิ้มปิชัย, 2532) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเพลงต่างๆ ไปไว้ว่า

เพลงเป็นงานศิลปะที่มีความละเอียดอ่อนซึ่งถูกสร้างสรรค์ขึ้นโดยอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. ผู้ประพันธ์เพลง หรือ คีตกวี (Composer) เป็นผู้ที่จะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และ จินตนาการต่าง ๆ ออกมาเป็นเนื้อร้องและทำนองเพลง ซึ่งผู้ประพันธ์เพลงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอดอารมณ์ให้แก่ผู้ฟัง
2. ผู้เผยแพร่ (Publisher) เป็นผู้ที่จะทำหน้าที่เผยแพร่บทเพลงให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย
3. นักร้อง นักดนตรี (Performer)
4. สื่อ (Medium) ได้แก่ สื่อกลางระหว่างนักร้อง นักดนตรี และผู้ฟัง สื่ออาจได้แก่ เสียงร้องหรือเสียงดนตรีและรวมไปถึงสื่อสารมวลชนประเภทต่าง ๆ อาทิเช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ แผ่นเสียง เครื่องบันทึกเสียง เทปคาสเซ็ท ฯลฯ ซึ่งจะช่วยในการถ่ายทอดบทเพลงไปสู่ผู้ฟัง
5. ผู้ฟัง (Listener) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง เนื่องจากถ้าไม่มีผู้ฟัง ก็จะไม่มีการรับถ่ายทอดผลงานเพลงจากศิลปิน

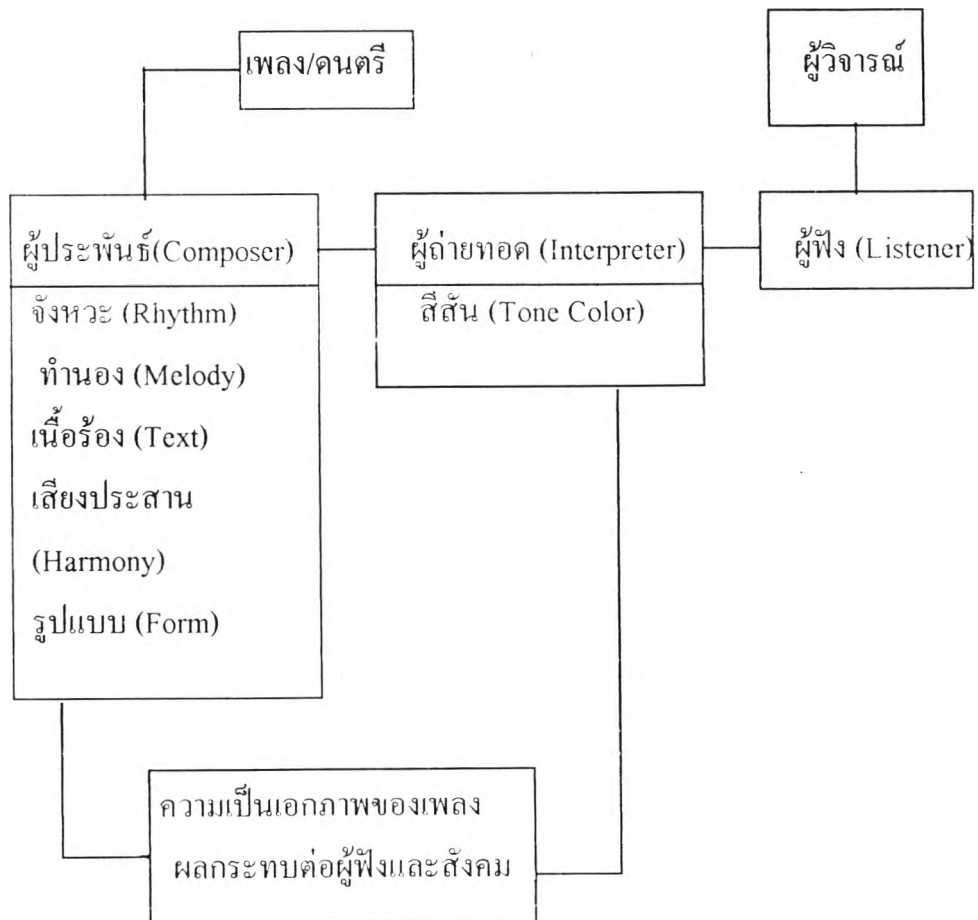
องค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้นเป็นองค์ประกอบโดยทั่ว ๆ ไปของเพลง แต่ถ้าพิจารณาถึงองค์ประกอบของเพลงที่ดีจำเป็นต้องมีคุณลักษณะดังนี้คือ

1. ท่วงทำนอง ต้องไพเราะเสนาะหู หมายความว่า จะต้องเป็นเพลงที่แต่งมาดี มีการบรรเลงประสานเสียงที่ดี จังหวะ เนื้อร้อง เหมาะสมดีแล้ว

2. มีความหมายดีและเป็นความหมายที่ต้อใจผู้ฟัง
3. มีนักร้อง นักดนตรีที่ดี สามารถถ่ายทอดความไพเราะของเพลงนั้นออกมาสู่โสตประสาทของผู้ฟังได้ดีและครบครัน หมายถึง การได้นักร้องเสียงดีได้นักดนตรีฝีมือดี
4. เพลงนั้นเมื่อบรรเลงออกมาสู่ประชาชนจะต้องได้รับการฝึกซ้อม ปรับวงปรับเสียง ต้องใช้ความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันบรรเลง ต้องมีระเบียบในตัวของมันเอง กล่าวได้ว่าต้องเป็นผลงานที่เกิดจากความสามัคคีร่วมใจกันก่อนให้เกิดขึ้น
5. เพลงนั้นจะต้องให้อารมณ์สามารถรับใช้สังคมหรือบุคคลได้เช่นเพลงปลุกใจ มีพลังสำคัญทำให้คนฟังรู้สึกคึกคัก ให้รู้สึกรักชาติบ้านเมือง หรือเพลงรักเพลงนั้น ๆ ให้อารมณ์รักที่ละเมียดละไม ฟังแล้วเกิดอารมณ์คล้อยตามได้

สุกรี เจริญสุข (2538) ได้เสนอแบบจำลองบทบาทของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเพลง

และยังได้อธิบายถึงองค์ประกอบของเพลงไว้ดังนี้

1. จังหวะ (Rhythm) จังหวะเป็นเรื่องของความช้า-เร็ว ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตอบสนองทางร่างกาย จังหวะมักจะเร่งเร้าให้ร่างกายอยากแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งต่อจังหวะที่ได้ยิน มีความตื่นเต้นเร้าใจ ฟังแล้วเนื้อเต้น ฟังไปเต้นไป ฟังด้วยการชูมือชูหมัด หมายความว่า จังหวะที่เร้าใจทำให้ ผู้ฟังอยากเต้นรำ เตะตามจังหวะ โยกตัวโยกแขนชูกำปั้น กระดิกเท้า พักหน้า เป็นต้น การเร่งเร้าด้วยจังหวะแต่พอดีย่อมทำให้งานดนตรีมีคุณค่า หากมีการเร่งเร้ามากเกินไปก็อาจทำให้ผู้ฟังไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ เกิดความมันอย่างฮึกเหิม เกิดความมันอย่างก้าวร้าว อาจถึงกับเกิดความมันอยากชกต่อยขึ้นมา

2. ทำนอง (Melody) ทำนองเป็นเรื่องราวของความสูงต่ำ ความสั้นยาว ความดังเบาของเสียง เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึกทำนองที่ไพเราะควรมีความราบรื่น มีชีวิตชีวา มีการทำทาบชวนให้ติดตาม ไม่ซ้ำซากจนน่าเบื่อ ผู้ฟังเกิดความรู้สึกต่อเนื่อง และจบลงด้วยความรู้สึกอิ่ม รู้สึกอบอุ่นสบาย มีความสุข อารมณ์ไม่ค้าง

3. เนื้อร้อง (Text) เนื้อร้องเป็นเรื่องราวของการสื่อความหมายอาจจะหมายถึง การเล่าเรื่อง กิถาน ข่าวสารการบอกเล่า การบอกกล่าวความในใจ การตีความหมาย เนื้อร้องที่ดีจึงควรมี เนื้อหาหรือเนื้อเรื่องหรือความหมายที่ดี ก่อให้เกิดความรักความเข้าใจ สร้างสรรค์ ความดีงาม มองโลกด้วยความหวัง ภาษาของเนื้อร้องควรเป็นภาษาที่สุภาพ ไม่หยาบคาย ไม่ส่อเสียดและไม่หยาบโลน

4. เสียงประสาน (Harmony) เสียงประสานเป็นเสียงที่ได้รับการจัดระบบแล้ว โดยการนำเสียงซ้อนกันประสานกันตามกฎเกณฑ์ เสียงประสานที่ดีจะช่วยอุ้มเสียงดนตรีให้มีพลังทางอารมณ์ ช่วยเกื้อหนุนความงามของบทเพลง การจัดเสียงที่คล้อยจองและความขัดแย้งที่ลงตัว

5. สีสันทของเสียง (Tone Color) สีสันทของคนตรีเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของเสียงที่เกิดจากนักร้องหรือเครื่องดนตรี คุณภาพของสีสันทแห่งเสียงคนตรีเกิดขึ้นจากเหตุผล 2 ประการด้วยกัน คือศักยภาพและความสามารถของศิลปิน ศักยภาพหมายถึงความสมบูรณ์ของเครื่องดนตรี เป็นเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพ มีเสียงชัดเจน ในกรณีที่เป็นนักร้องก็หมายถึงนักร้องที่มีคุณภาพเสียงที่ดี มีลมเพียงพอในการเปล่งเสียง มีคำที่กล่าวถึงคุณภาพเสียงที่ดี เช่น เสียงใสเหมือนแก้ว เสียงนุ่มเหมือนปุยฝ้าย เสียงเหมือนน้ำค้าง เสียงขี้ฟองเบียร์ เหล่านี้เป็นต้น

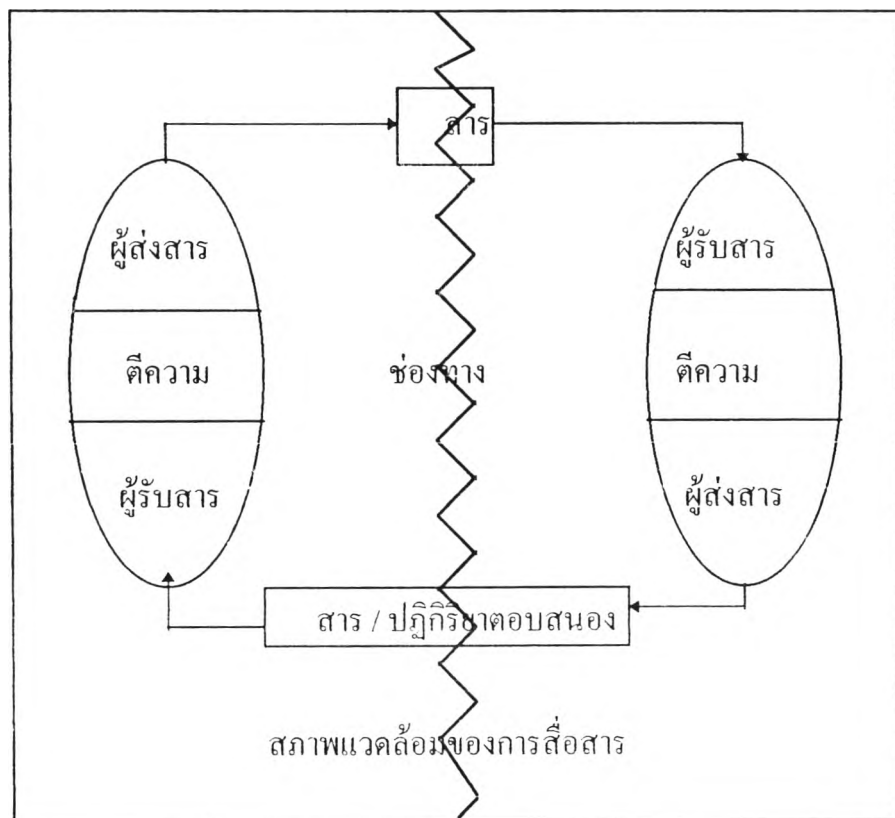
6. รูปแบบ (Form) เป็นรูปแบบของเพลงว่ามีรูปแบบเป็นอย่างไร เช่น เป็นเพลงท่อนเดียว 2 ท่อน 3 ท่อน โดยทั่วไปแล้วเพลงสมัยนิยม ไม่ได้มีโครงสร้างหรือรูปแบบที่ซับซ้อนแต่อย่างใด ศิลปินส่วนใหญ่สืบทอดรูปแบบเพลงกันมาเหมือนกัน ทั้งนี้ก็เพราะว่าเพลงสมัยนิยมมีขีดจำกัดของเวลาและผู้ฟัง มีขีดจำกัดของความสนใจ ทำอย่างไรถึงจะฟังง่าย ต้นทุนการผลิตที่สมคูล และขายได้เยอะ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับบทเพลง

7. ความป็นเอกภาพของงาน (Unity) ผลงานที่ปรากฏต่อสาธารณะ ทั้งในรูปแบบของการแสดงหรือแผ่นเสียง ที่เรียกกันว่า แผ่นเสียง เทป หรือ ซีดี (Compact Disc) จะต้องมีความเป็นเอกภาพในตัวเองนั่นคือผลรวมของงานตั้งแต่ข้อ 1 - 6 ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

8. ผลกระทบที่มีต่อผู้ฟังและสังคม โดยส่วนรวม (Impact on Listener and Social Responsibility) ผลงานเพลงหลายชุดที่ได้เบี่ยงเบนคุณค่าทางศิลปะ รวมถึงการสร้างค่านิยมที่ผิดให้เกิดขึ้นกับผู้ฟัง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ฟังที่เป็นเด็ก ทั้งเด็กเล็กและเด็กวัยรุ่นที่ขาดผู้แนะนำที่ดี

เมื่อพิจารณาแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของเพลง ในแง่ที่เป็นกระบวนการสื่อสารแล้ว องค์ประกอบของเพลงลูกทุ่ง สามารถนำเอาแบบจำลองกระบวนการสื่อสารของเบอร์โล (David K. Berlo) มาใช้เป็นกรอบในการอธิบาย ซึ่งเบอร์โลได้อธิบายกระบวนการสื่อสารไว้ว่า การสื่อสารของมนุษย์นั้นเป็นกระบวนการ 2 ทาง (Two-Way Process) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างน้อย 5 ประการ คือ

1. ผู้ส่งสารหรือผู้เข้ารหัส (Sender)
2. ผู้รับสารหรือผู้ถอดรหัส (Receiver)
3. สาร (Message)
4. ช่องทางการสื่อสาร (Channel)
5. สภาพแวดล้อมของการสื่อสาร (Context / Environment)

(พัชนี เชขรรษา และคณะ, 2538)

องค์ประกอบการสื่อสารของเบอร์โล สามารถนำมาอธิบายร่วมกับองค์ประกอบของเพลงและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเพลงได้ดังนี้

ผู้ส่งสาร (Sender) หมายถึง “ผู้ประพันธ์เพลง” (Composer) ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านสื่อของตนออกมาในรูปแบบของบทเพลง ผู้ประพันธ์เพลงอาจแต่งทั้งคำร้อง

และทำนองหรือแต่งอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวก็ได้ นอกจากการสื่อด้วยบทเพลงแล้ว บางครั้งผู้ประพันธ์เพลง ยังจำเป็นที่จะต้องสื่อสารกับ นักร้อง นักดนตรี ผู้เรียบเรียงเสียงประสาน เพื่อให้คนเหล่านี้เข้าใจแนวความคิดของ ผู้ประพันธ์ จนสามารถถ่ายทอดบทเพลงได้ตรงตามความต้องการของผู้ประพันธ์

สาร (Message) หมายถึง “เพลง” (Song) ที่ออกมาจากการสร้างสรรค์ของนักประพันธ์เพลง เพลงที่ประพันธ์ขึ้นมาในขั้นแรก จะมีองค์ประกอบหลักได้แก่ จังหวะ (Rhythm) ทำนอง (Melody) คำร้อง (Text) และรูปแบบ (Form)

สื่อ (Channel) หมายถึง บุคคลที่เป็นผู้นำเสนอบทเพลงจากผู้ประพันธ์เพลง ไปสู่ผู้ฟังซึ่งแบ่งได้เป็นสองประเภทด้วยกัน ได้แก่

1) ผู้ถ่ายทอด (Interpreter) เป็นผู้นำบทเพลงจากผู้ประพันธ์เพลงมาตีความและถ่ายทอดไปยังผู้ฟังโดยตรงด้วยเสียงร้อง เสียงดนตรี หรือผ่านสื่อมวลชนอีกทอดหนึ่ง ได้แก่ ผู้เรียบเรียงเสียงประสาน (Arranger) นักร้อง (Singer) นักดนตรี (Musician) ยังมีส่วนในการสร้างองค์ประกอบเพิ่มเติมให้กับเพลง โดยผู้เรียบเรียงเสียงประสานเป็นผู้สร้าง “เสียงประสาน” (Harmony) ส่วนนักร้อง และนักดนตรีจะเป็นผู้สร้าง “สีทันของเสียง” (Tone Color)

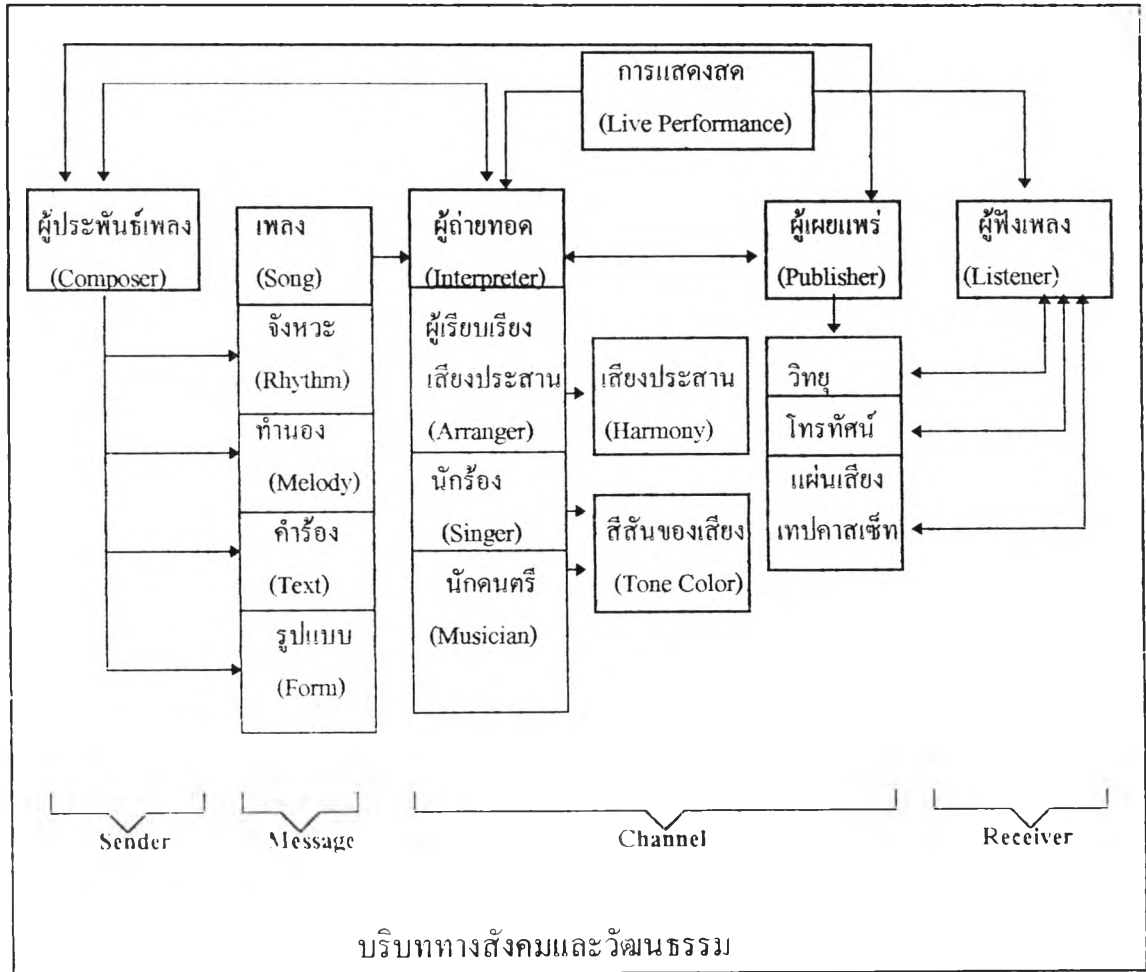
2) ผู้เผยแพร่ (Publisher) เป็นผู้ที่ทำให้เพลงแพร่กระจายไปสู่ประชาชนผู้ฟังอย่างกว้างขวางได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ผู้ผลิตและจัดจำหน่ายแผ่นเสียงและเทปคาสเซ็ท

ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง ผู้ฟังเพลง (Listener) เป็นผู้รับรู้อารมณ์ความรู้สึก และเรื่องราวต่าง ๆ จากเพลง

สภาพแวดล้อมของการสื่อสาร (Context / Environment) หมายถึง บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่กระบวนการสื่อสารด้วยเพลงเกิดขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง และองค์ประกอบของเพลง ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี เป็นต้น

จากแนวคิดที่ประมวลขึ้นนี้สามารถเสนอเป็นแบบจำลองดังต่อไปนี้

แบบจำลององค์ประกอบของเพลง และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเพลง

สรุป : องค์ประกอบของเพลง 1) จังหวะ 2) ทำนอง 3) คำร้อง 4) รูปแบบ

5) เสียงประสาน 6) สีสันของเสียง

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเพลง 1) ผู้ประพันธ์ 2) ผู้ถ่ายทอด 3) ผู้เผยแพร่

4) ผู้ฟังเพลง

2. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกระบวนการสื่อสารผลงานเพลงลูกทุ่ง

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกระบวนการสร้างสรรค์เพลงลูกทุ่งของ ลพ บุรีรัตน์ นั้น ประกอบด้วยแนวคิดย่อย 2 แนวคิดได้แก่

- 1 แนวคิดปัจจัยแรงผลักดันทางสังคมที่มีผลต่อกระบวนการสื่อสาร
- 2 แนวคิดปัจจัยด้านผู้ส่งสารที่มีผลต่อกระบวนการสื่อสาร

2.1 แนวคิดปัจจัยแรงผลักดันทางสังคมที่มีผลต่อกระบวนการสื่อสาร

(กาญจนา แก้วเทพ ,2532)

เวลาที่เรากล่าวถึงต้นกำเนิดของสื่อสารมวลชน เราได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงในทุกด้านของสังคม ส่งผลกระทบมาถึงสื่อมวลชน ในทำนองเดียวกัน เราก็อาจจะตั้งคำถามในทางกลับกันว่า สื่อมวลชนมีบทบาทอย่างไรบ้างต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือช่วยธำรงรักษาสถานภาพของสังคมเดิม ในเรื่องนี้ Rosengren ให้ประมวลคำตอบเอาไว้เป็นตารางดังนี้

โครงสร้างสังคมที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม (สื่อมวลชน)

		มี	ไม่มี
อิทธิพลของ วัฒนธรรม (สื่อมวลชน) ที่มีต่อโครงสร้าง สังคม	มี	(1) มีอิทธิพลต่อกัน และกัน (Interdependence)	(2) แบบจำลองอุดมคตินิยม (Idealism)
	ไม่มี	(3) แบบจำลองวัตถุนิยม (Materialism)	(4) ไม่มีอิทธิพลต่อกันเลย (Autonomy)

ในช่องที่ 1 เป็นกลุ่มนักทฤษฎีที่อธิบายว่า ทั้งโครงสร้างสังคมและสื่อมวลชนต่างมีอิทธิพลต่อกันและกันอย่างแยกไม่ออก หากเกิดการเปลี่ยนแปลงในฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง ย่อมจะส่งผลถึงอีกฝ่ายหนึ่งอย่างแน่นอน เช่น สังคมเป็นเงื่อนไขสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคม และจากนั้นสื่อมวลชนก็จะกลายเป็นตัวเร่งให้เกิดความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคม

ในช่องที่ 2 เป็นกลุ่มนักทฤษฎีที่เน้นหนักว่า สื่อมวลชนจะเป็นตัวแบบหลักในการเปลี่ยนแปลงสังคม (แต่อาจจะไม่ค้ำขยกล่าวถึงอิทธิพลที่สังคมมีต่อสื่อมวลชนเท่าใดนัก) นักทฤษฎีในกลุ่มนี้เป็นที่คุ้นเคยในวงวิชาการของเมืองไทยได้แก่ Lerner (เจ้าของทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของปัจเจกบุคคล) E.Rogers (เจ้าของทฤษฎีสื่อเป็นตัวจักรแห่งการเปลี่ยนแปลง) H.Innis และ McLuhan (เจ้าของทฤษฎี “เทคโนโลยี (สื่อ) เป็นตัวกำหนด”) และ Gerbner (เจ้าของทฤษฎี “การอบรมปลูกฝัง”)

ช่องที่ 3 เป็นกลุ่มนักทฤษฎีที่เน้นหนักว่าสื่อมวลชนไม่รู้จะมีอิสระและพลังอำนาจในตัวเองเท่าใดนัก เพราะจะต้องถูกกำหนด ถูกวางกรอบหรือถูกวางเงื่อนไขจากโครงสร้างสังคมที่เป็นอยู่ ทฤษฎีนี้มีต้นกำเนิดมาจากนักวิเคราะห์สายเศรษฐศาสตร์การเมือง ซึ่งมักจะเน้นปัจจัยด้านเศรษฐกิจและนักทฤษฎีสายทฤษฎีพึ่งพา (Dependency theory)

ช่องสุดท้าย เป็นกลุ่มนักทฤษฎีที่เชื่อว่าตัวแปรทั้งสองไม่ได้มีความสัมพันธ์ต่อกัน และกันแต่ละตัวแปรต่างพัฒนาไปอย่างเป็นอิสระในตัวองไม่เกี่ยวข้องกัน

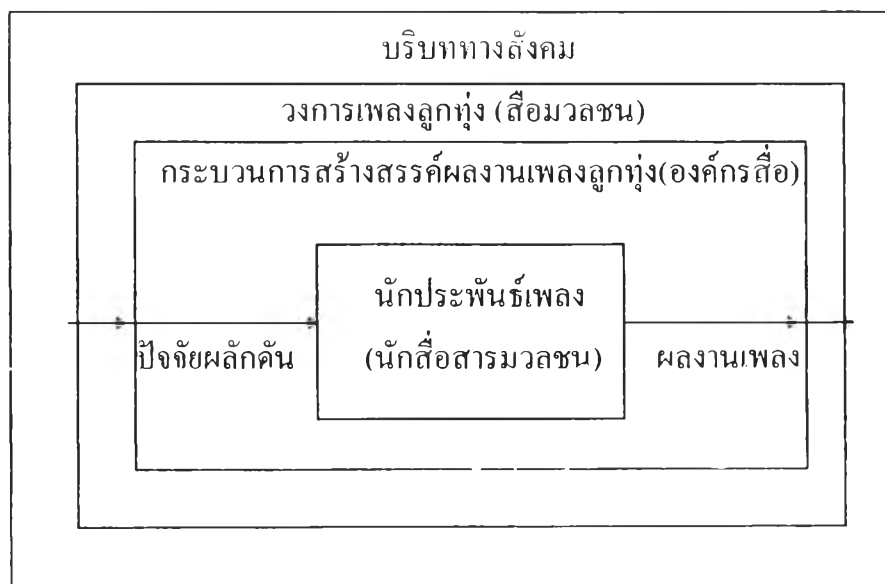
สำหรับงานวิจัยนี้มีมองความสัมพันธ์ในแบบ Interdependence ซึ่งถือว่า เพลงลูกทุ่งในฐานะสื่อมวลชน และโครงสร้างสังคมต่างก็มีอิทธิพลต่อกันและกันเห็นได้จากรูปแบบเนื้อหาของเพลงลูกทุ่ง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งแวดล้อมในสังคมไทยที่ เปลี่ยนไป และในขณะเดียวกัน เพลงลูกทุ่งก็มีอิทธิพลต่อสังคม เพลงลูกทุ่งสามารถถ่ายทอดข่าวสารหรือส่งเสริมค่านิยมต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในสังคมได้

ดังที่ McQuail (1990) ได้กล่าวว่า “สื่อเป็นผลผลิตและภาพสะท้อนของประวัติศาสตร์ของสังคมนั้น ๆ และยังมีบทบาทร่วมอยู่ในประวัติศาสตร์อีกด้วย”

ดังนั้นสื่อมวลชนจึงต้องพัฒนาไปพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นซึ่งส่งผลกระทบต่อ นักสื่อสารมวลชน (Mass Communicator) ซึ่งสังกัดอยู่ในองค์กรสื่อทั้งหลาย พวกเขาจะต้องปฏิบัติงานอยู่ภายใต้ปัจจัยผลักดันต่าง ๆ จากภายนอกที่เกิดขึ้น เมื่อบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย ผลกระทบจากปัจจัยภายนอกนี้มีทั้งในลักษณะที่กระทบต่อนักสื่อสารมวลชนในระดับปัจเจกชน เมื่อเขามีทัศนคติต่อสังคมอย่างไร ก็ย่อมสะท้อนออกมาในตัวสารที่เขาเป็นผู้สร้างสรรค์ขึ้น และผลกระทบที่มีต่อความสัมพันธ์ภายในองค์กรสื่อซึ่งจะส่งผลต่อสภาพการทำงานของนักสื่อสารมวลชน ซึ่งมีผลต่อการสร้างตัวสารขึ้นมาด้วยเช่นกัน

สำหรับสังคมไทย ที่เพลงลูกทุ่งนี้เป็นสื่อชนิดหนึ่ง ซึ่งกำเนิดมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ก็ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยแรงผลักดันทางสังคมเช่นกัน นักประพันธ์เพลง ซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานเพลงลูกทุ่งเปรียบได้กับนักสื่อสารมวลชน ที่พึงสร้างสรรค์ผลงานเพลงที่สะท้อนทัศนคติที่มีต่อสังคมไทย ในขณะที่จะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพลงของตนให้ สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อความอยู่รอดซึ่งจะส่งผลกระทบต่อรูปแบบและเนื้อหาของผลงานเพลงที่สร้างขึ้นในแต่ละยุคสมัย พอที่จะสรุปได้เป็นตัวแทนดังนี้

จินตนา คำรงเลิศ (2533) ได้เสนอแนวคิดเรื่องวิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่งในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพลงลูกทุ่งกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยแบ่งเป็นยุคต่าง ๆ ในช่วงระหว่าง ก่อนปี พ.ศ. 2507-2535 ซึ่งมีเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้น ซึ่งการวิจัยนี้จะนำมาเป็นแนวทางในการแบ่งยุค การศึกษาวิจัยที่มีผลกระทบต่อกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพลงของ ลพ บุรีรัตน์

1. ยุคก่อนกำเนิดเพลงลูกทุ่ง (ก่อน พ.ศ.2507)

เพลงลูกทุ่ง ถือกำเนิดเป็นระยะเวลาานานเท่ากับเพลงไทยสากล เดิมทีนั้นยังไม่มี การแยกประเภทเพลงไทยสากลออกเป็นลูกทุ่งและลูกกรุง ถือว่าเพลงกลุ่มเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า ในยุคแรกมีนักร้องเพลงไทยสากลที่มีชื่อเสียงกลุ่มหนึ่งร้องเพลงที่มีสาระบรรยายถึง ชีวิตชาวชนบท หนุ่มสาวบ้านนา และความยากจน ชาวบ้านเรียกเพลงกลุ่มนี้ว่า “เพลงตลาด” หรือ “เพลงชีวิต” เป็นที่น่าสังเกตว่าในช่วงเวลานี้มีนักร้องแนวเพลงตลาดอยู่หลายคนที่แต่งเพลงเองด้วย อาทิ ไพบูลย์ บุตรขัน ชลอ ไตรครองสอน พยงค์ มุกดา มงคล อมาตยกุล เบ็ญจมินทร์ (คุ่มทอง โชคชนะ) สุรพล สมบัติเจริญ ฯลฯ เป็นต้น

ส่วนวงดนตรีที่ค่อน ๆ ของเพลงแนวนี้ได้แก่ วงดนตรี “จุฬารัตน์” ของ มงคล อมาตยกุล วงดนตรี “พยงค์ มุกดา” และวงดนตรี “สุรพล สมบัติเจริญ” นับได้ว่าวงดนตรีทั้งสามนี้เป็นแหล่งกำเนิดแยกตัวเป็นวงดนตรีเพลงลูกทุ่งจำนวนมาก ในกาลต่อมา

นักร้องที่ร้องเพลงแนวดังกล่าวในระยะต้นยังไม่เรียกกันว่า “นักร้องลูกทุ่ง” นักร้องชายที่รู้จักชื่อเสียงกันดี เช่น คำธม สัมบุญญานนท์ ชาญ เย็นแชน นิยม มารยาท ก้าน แก้วสุพรรณ ชัยชนะ บุญยโชติ ทูล ทองใจ ฯลฯ ส่วนนักร้องหญิงที่มีชื่อเสียงเด่น ได้แก่ ผ่องศรี วรนุช ศรีสองงค์ ศรีเนตร

เพลงลูกทุ่งแยกออกเป็นเอกเทศชัดเจนจากเพลงลูกกรุง นับตั้งแต่ ประกอบ ไชยพิพัฒน์ จักรายการเพลงทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ โดยตั้งชื่อรายการว่า “เพลงลูกทุ่ง” เมื่อ ปลายปี พ.ศ. 2507

2. ยุคทองของเพลงลูกทุ่ง (พ.ศ. 2507-2513)

นับจากเพลงลูกทุ่งได้รับการขนานชื่อประเภทว่าเป็น “เพลงลูกทุ่ง” อย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2507 จนกระทั่งถึงปีที่สุรพล สมบัติเจริญ ราชานเพลงลูกทุ่งเสียชีวิต ใน พ.ศ. 2513 เป็นอันสิ้นสุดยุคทองของเพลงลูกทุ่ง

ผู้ที่ทำให้เพลงลูกทุ่งพุ่งผงาดอยู่ในความนิยมของวงการเพลง ด้วยลีลาและรูปแบบเฉพาะตนคือ สุรพล สมบัติเจริญ ซึ่งแต่งเพลงร้องเองเป็นส่วนใหญ่ เขาเริ่มชีวิตการร้องเพลงจากวงดุริยางค์ทหารอากาศ สุรพลชอบใช้เพลงจังหวะรำวงในเพลงที่เขาแต่งผลงานเพลงของเขามีลีลาสนุกสนานครึกครื้นเป็นส่วนใหญ่ เช่น เพลง“เสียวไส้” เพลง“ของปลอม” ฯลฯ ยุคของสุรพล สมบัติเจริญ อาจกล่าวได้ว่าเป็นช่วงเวลาเพลงลูกทุ่งออกมาเป็นจำนวนมากมาย นักแต่งเพลงรุ่นนี้สืบทอดการแต่งเพลงมาจากครูเพลงในยุคต้น ตัวอย่างเช่น พี่ระ ตรีบุปผา เป็นศิษย์ของสมยศ ทัศนพันธ์ ส่วนศิษย์ของวงดนตรีจุฬารัตน์ ได้แก่ พร ภิรมย์ สุชาติ เทียนทอง และชาย เมืองสิงห์ นักแต่งเพลงที่สำคัญท่านอื่น ๆ อาทิเช่น เพลิน พรหมแดน จี๊ว พิจิตร สำเนียง ม่วงทอง จดอง การะเกด ชาญชัย บัวบังศรี สมเสียร นามทอง ฯลฯ

ในช่วงยุคทองของเพลงลูกทุ่งนี้ มีนักร้องเกิดขึ้นใหม่หลายคน นักร้องเด่นของยุคนี้ได้แก่ ไวพจน์ เพชรสุพรรณ เพลิน พรหมแดน พร ภิรมย์ ชาย เมืองสิงห์ ศรีคีรี ศรีประจวบ ฯลฯ

3. ยุคภาพยนตร์เพลง (พ.ศ. 2512-2515)

ระหว่างปี พ.ศ. 2513-2515 มีการแข่งขันสูงระหว่างเพลงลูกกรุงและเพลงลูกทุ่ง นอกจากนี้ในวงการเพลงลูกทุ่งเอง ก็มีการประชันขันแข่งกันอย่างรุนแรง นักแต่งเพลงพยายามสร้างเอกลักษณ์ประจำตัวของนักร้องแต่ละคน นักร้องเพลงลูกทุ่งบางคนขยับไปแสดงภาพยนตร์

บางเรื่องก็เล่นเป็นตัวเอกเสียเอง โดยเฉพาะเมื่อเป็นภาพยนตร์เพลง ภาพยนตร์บางเรื่องนำเพลงลูกทุ่งมาประกอบเป็นเพลงเอก และประสบความสำเร็จโด่งดัง เช่นเรื่อง มนต์รักลูกทุ่ง ซึ่งแสดงนำโดยพระเอกขวัญใจในยุคนั้นคือ มิตร ชัยบัญชา เพลงเอกชื่อเดียวกับภาพยนตร์ ประพันธ์โดยปรมาจารย์ของวงการเพลงลูกทุ่งคือ ไพบุลย์ บุตรขัน ส่วนนักร้องเพลงลูกทุ่งที่ร่วมแสดงด้วย ได้แก่ บุปผา สายชล โดยขับร้องเพลงดังในภาพยนตร์ชื่ออมบาลเจ้าขา

ความสำเร็จจากการนำเองเพลงลูกทุ่งมาประกอบภาพยนตร์เรื่อง “มนต์รักลูกทุ่ง” ทำให้มีการสร้างภาพยนตร์โดยมีการแสดงเพลงลูกทุ่งประกอบอีกหลายเรื่อง อาจเรียกได้ว่าเป็นยุคของภาพยนตร์เพลงลูกทุ่งนักร้องที่เกิดจากภาพยนตร์แนวนี้และโด่งดังสุดขีดในวงการเพลงลูกทุ่งต่อมา ได้แก่ สังข์ทอง สีใส โดยเป็นผู้ร้องเพลงประกอบภาพยนตร์เรื่อง โทณ และแสดงคู่กับพระเอกไชยา สุริยัน นักร้องคนอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จในช่วงนี้มาก เช่น ระพี ภูไท เสกศักดิ์ ภูกันทอง ศรีศิริ ศรีประจวบ สมัย อ่อนวงศ์ พนม นพพร ยูพิน แพรทอง ชาตรี ศรีชล กาเหว่า เสียงทอง กังวานไพร ลูกเพชร ฯลฯ

4. ยุคเพลงเพื่อชีวิต (พ.ศ. 2516-2519)

หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยอย่างกว้างขวาง มีการอภิปรายและกิจกรรมชั้นนำทางการเมืองสูงมาก มักกล่าวถึงความเหลื่อมล้ำ ความแตกต่างของชนชั้นในสังคม การเอารัดเอาเปรียบและการทุจริตของพวกพ่อค่านายทุน ในวงการเพลงเกิดวงดนตรีแนวที่เรียกว่า “เพลงเพื่อชีวิต” ในวงการศิลปะและวรรณกรรมก็เกิดแนวความคิด “ศิลปะเพื่อชีวิต” และ “วรรณกรรมเพื่อชีวิต” ส่วนเพลงลูกทุ่งก็อยู่ในยุคเพลงเพื่อชีวิตเช่นกับเนื้อหาเพลงลูกทุ่งในช่วงหลังจากปี พ.ศ. 2516 สอดแทรกเนื้อหาเพลงเพื่อชีวิตไว้เป็นจำนวนมาก กอปรทั้งเพลงลูกทุ่งมักกล่าวถึงชีวิตชนบทและความยากจนข้นแค้นอยู่แล้ว จึงไม่ยากเลยที่จะเน้นปัญหาชาวไร่ชาวนาและกรรมกรให้โดดเด่นมากยิ่งขึ้น เพลงลูกทุ่งแนวนี้ เช่น เพลง “ข้าวไม่มีขาย” “หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน” “เสียนาเสียนาง” “เราคนจน” “ไอ้ชาวนา” ฯลฯ

ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2516-2519 เป็นยุคประชาธิปไตยเบ่งบานจึงเกิดปรากฏการณ์ใหม่ในวงการเพลงลูกทุ่ง คือ การร้องเพลงล้อเลียนการหาเสียงของพวกนักการเมือง เพลงเหล่านี้มักเป็นการร้องเพลงลูกทุ่งผสมบทพูด แฝงแง่คิดหรือการวิพากษ์วิจารณ์ไว้อย่างคมคายสร้างความขบขันเฮฮาให้แก่ผู้ฟัง ผู้ที่แต่งเพลงแนวนี้ไว้เป็นจำนวนมาก ได้แก่ สงเคราะห์ สัมผัสภาพงษ์ ซึ่งส่วนใหญ่ขับร้องโดย เฟลีน พรหมแดน ตัวอย่างเช่นเพลง “กำนันผันเงิน” “พรรคกระสอบหาเสียง” ฯลฯ ผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งผสมบทพูดท่านอื่น ๆ เช่น นิยม มารยาท จิว พิจิตร กัมพร โจทย์จันทร์ สำเร้ง เวชประชา ฯลฯ นักแต่งเพลงท่านอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จสูงในยุคนี้ได้แก่ ชลธิ ธารทอง ธงชัย เล็กคำพล โสผิน พรสุพรรณ สดใส ร่มโพธิ์ทอง กู้เกียรติ นครสวรรค์ ส่วนครูเพลงรุ่นเก่าที่ยังคงได้รับความนิยมสูงเช่นกัน เช่น พยงค์ มุกดา ฉลอง ภูสว่าง ประดิษฐ์ อุดมมิ่ง ฯลฯ นักแต่งเพลงในช่วงนี้ลักษณะเป็นหุ่นส่วนของนักร้อง กล่าวคือจะแต่งเพลงส่วนใหญ่ให้กับนักร้องเป็นรายบุคคลไป ส่วนนักร้องมักมีวงดนตรีของตนเอง ตลอดจนผลิตแผ่นเสียงหรือบันทึกเทปจำหน่ายเอง นักร้องที่มีชื่อเสียงในช่วงนี้ได้แก่ สายัณห์ สัญญา ศรีเพชร ศรีสุพรรณ สัญญา พรนารายณ์ บานเย็น รากแก่น น้ำอ้อย พรวิเชียร ฯลฯ เป็นต้น

5. ยุคอุตสาหกรรมเพลงลูกทุ่ง (พ.ศ. 2520-2528)

หลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เพลงลูกทุ่งแนวเพื่อชีวิตก็ปิดฉากลง บทเพลงพลิกผันกลับมาบรรยายเรื่องของความรัก ความเศร้า และความงามของสาวชาวไร่ ชาวนา เช่นเดิม เช่น เพลง “รักสาวชาวไร่” “น้ำตาชายเหนือ” “เส้นทางรัก” ฯลฯ นอกจากนี้เมื่อเศรษฐกิจพัฒนา รุดหน้ามากขึ้น ก่อให้เกิดการย้ายถิ่นฐานประกอบอาชีพของชาวชนบทเข้าสู่เมืองหลวง บทเพลงลูกทุ่งสะท้อนชีวิตและปัญหาของบุคคลเหล่านี้ซึ่งประกอบอาชีพเป็นสาวใช้ สาวบาร์ หมอนวด กรรมกร ลูกจ้าง ตลอดจนไปขายแรงงานในกลุ่มประเทศอาหรับ เช่น “ฉันทนาที่รัก” “พาร์ทเนอร์เบอร์ห้า” “สาวโรงทออรัก” “หนุ่มกระป๋อง” “ไอ้หนุ่มรถตุ๊กตุ๊ก” ฯลฯ

ช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2520-2528 เป็นช่วงเวลาที่เกิดนักร้องทั้งลูกทุ่งลูกกรุงจำนวนมาก มีการแข่งขันสูงมาก ในวงการเพลงลูกทุ่งจะสังเกตเห็นว่า ทั้งนักร้องและนักแต่งเพลงต้องปรับตัวให้ทันกับรสนิยมของผู้คนและปรากฏการณ์รอบตัวอยู่ตลอดเวลา การแสดงเพลงลูกทุ่งมีการประกวดประชันการเต้นและเครื่องแต่งกายของหางเครื่องประกอบด้วย ทำให้การจัดการวงดนตรีเพลงลูกทุ่งเข้าสู่ระบบนายทุนมากขึ้น นักแต่งเพลงแนวลูกทุ่งที่ยืนหยัดในช่วงเวลานี้ เช่น ชลธิ์ ธารทอง ฉลอง ภู่อ่าง คัมภีร์ แสงทอง วิเชียร คำเจริญ ชัยพร เมืองสุพรรณ สุชาติ เทียนทอง ชวนชัย นิมพะวงศ์ คอย อินทนนท์ ดาว บ้านดอน ฯลฯ นักร้องชายที่อยู่ในความนิยม เช่น สายัณห์ สัญญา เกรียงไกร กรุงสยาม สุรชัย สมบัติเจริญ ยอดรัก สลักใจ ศรีชัย เมฆวิเชียร ศรีเพชร ศรีสุพรรณ พร ไพโรสถณ์ ฯลฯ นักร้องเพลงลูกทุ่งหญิงที่ได้รับการขนานนามว่าราชินีลูกทุ่งในยุคนี้คือ พุ่มพวง ดวงจันทร์ นักร้องหญิงที่ได้รับความนิยมนอกจาก พุ่มพวง ได้แก่ นันทิดา แก้วบัวสาย ดาวได้ เมืองตรง หงษ์ทอง ดาวอุดร สดศรี พรหมเสกสรร อ้อยทิพย์ ปัญญาธารณ์ ฯลฯ

6. ยุคเพลงลูกทุ่งแนวสตรีง (พ.ศ. 2528-2535)

เมื่อดนตรีแนวสตรีงและแนวร็อกพุ่งเข้าสู่ความนิยมของผู้ฟังทั่วประเทศอย่างกว้างขวาง ความนิยมในเพลงลูกทุ่งก็ลดต่ำลง นับตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2532 มีการกล่าวถึงการอนุรักษ์เพลงลูกทุ่ง การรื้อฟื้นเพลงลูกทุ่งยอดนิยมเก่า ๆ นำมาร้องใหม่ ตลอดจนเริ่มมีการถกถึงอนาคตของเพลงลูกทุ่งว่าจะมีคงอยู่ต่อไปหรือจะเสื่อมสูญหายไปจากสังคมไทย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้จัดงานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งขึ้นเมื่อ วันที่ 25 - 26 มิถุนายน พ.ศ. 2533 โดยเชิญนักร้องเพลงลูกทุ่งยอดนิยมนำมาแสดง เชิญผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งและนักวิชาการมาอภิปราย ทำให้ผู้คนเริ่มหันมาเอาใจใส่เพลงลูกทุ่งมากขึ้น บริษัทเพลงบางแห่งคัดเลือกเพลงลูกทุ่งเก่า ๆ มาปรับเข้ากับแนวดนตรีสมัยใหม่ และอัดเสียงใหม่เพื่อจำหน่าย นักร้องบางคนขับร้องในแนวผสมผสานเพลงลูกทุ่งเข้ากับเพลงสตรีงและเพลงร็อก เช่น สามารด พยัคฆ์อรุณ สรพงษ์ ชาตรี เป็นต้น ปรากฏการณ์เช่นนี้ทำให้เพลงลูกทุ่งกลับมีชีวิตชีวาขึ้นอีกครั้งหนึ่ง หากแต่ต้องปรับองค์ประกอบให้เข้ากับยุคสมัยและรสนิยมของผู้คน

อย่างไม่หยุดยั้ง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเป็นสังขรณ์ของสรรพสิ่งในโลก ถ้าเพลงลูกทุ่ง
ไม่ปรับเปลี่ยนไปตามสภาวะแวดล้อม เพลงลูกทุ่งก็จะเหลือเพียงอดีตเท่านั้น
(จินตนา คำรงเลิศ,2533)

7. เพลงลูกทุ่งในยุคปัจจุบัน (พ.ศ. 2536-2540)

นับตั้งแต่การเสียชีวิตของราชินีเพลงลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์ ในปี พ.ศ. 2535 ได้ส่งผลกระทบต่อวงการเพลงลูกทุ่งไทยเป็นอย่างมาก เพราะเธอเป็นความหวังที่จะฟื้นฟูความนิยมในเพลงลูกทุ่งให้กลับมาสู่ กับเพลงแนวสตริงที่กำลังครองตลาดอยู่ เมื่อเธอเสียชีวิตลงเพลงลูกทุ่งก็ดูเหมือนว่าจะตายตามเธอไปด้วย แต่ความเป็นจริงมิได้เป็นเช่นนั้นเสียทีเดียว เพราะยังมีผลงานเพลงและศิลปินเพลงลูกทุ่งรุ่นใหม่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง และบางคนก็ประสบความสำเร็จอย่างงดงามเสียด้วย ดังที่ ฉกาจ ราชบุรี(2537) ได้ให้ข้อสังเกตที่เกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งในยุคปัจจุบันไว้ว่า

...อย่างไรก็ตามอนาคตของเพลงลูกทุ่ง เชื่อว่าจะยังคงอยู่ต่อไป เพราะตลาดเพลงลูกทุ่งยังคงกว้างขวางอยู่ โดยเฉพาะในต่างจังหวัด ความสำเร็จของนักร้องลูกทุ่งชื่อดังในปัจจุบัน (2536-2537) คือ ยิ่งยง ยอดบัวงาม ในชุด “สมศรี 1992” ที่มียอดขายกว่า 2 ล้านฉบับ เป็นคำตอบได้ดีว่าประชาชนต่างจังหวัดยังคงชื่นชอบลักษณะที่เป็น “เพลงลูกทุ่งแท้”

นอกจาก ยิ่งยง ยอดบัวงาม แล้ว ยังมีนักร้องลูกทุ่งแท้ ๆ (ที่ไม่ใช่นักร้องสตริงหรือหมอลำ) ประสบความสำเร็จตามมาอีกมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปี พ.ศ. 2539 ซึ่งปีทองในการกลับมาสู่ความนิยมอีกครั้งของเพลงลูกทุ่ง ไม่ว่าจะเป็นนักร้องเก่าที่กลับมา มีชื่อเสียงอย่าง สดใส รุ่งโพธิ์ทอง ในเพลง “รักน้องพร” หรือนักร้องรุ่นใหม่ อย่าง มนต์สิทธิ์ คำสร้อย จากเพลง “สังนาง” อาภาพร นครสวรรค์ จากเพลงเล็กแล้วกะ ไชยา มิตรชัย จากเพลง “กระทงหลงทาง” ซึ่งมียอดขายเทปเป็นหลักล้านฉบับด้วยกันทั้งสิ้น ทั้งยังได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ อย่างที่ไม่เคยเป็นมาในช่วงที่เพลงแนวสตริงครองสื่อ

ดังนั้นพัฒนาการของ กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพลงของ ลพ บุรีรัตน์ จึงมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และในวงการเพลงลูกทุ่งในฐานะที่ ลพ บุรีรัตน์ ก็มีบทบาทร่วมอยู่ในประวัติศาสตร์ นี้ด้วย ซึ่งการวิจัยนี้ได้นำประวัติความเป็นมาของเพลงลูกทุ่ง มาเป็นแนวทางในการแบ่งยุคสมัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๆ เพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพลงของ ลพ บุรีรัตน์ ในแต่ละช่วงเวลา

2.2 แนวคิดปัจจัยด้านผู้ส่งสารที่มีผลต่อกระบวนการการสื่อสาร

(ปรมะ สตะเวทิน, 2538)

ดังได้กล่าวแล้วว่า องค์ประกอบของกระบวนการการสื่อสาร คือผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร ในองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบนี้มีปัจจัยต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมหรือลดประสิทธิภาพขององค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งนำไปสู่การเพิ่ม หรือลดประสิทธิผลของการสื่อสาร สำหรับงานวิจัยนี้เน้นศึกษาเกี่ยวกับผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่ง ซึ่งมีฐานะเป็นผู้ส่งสาร จึงได้หยิบยกปัจจัยของผู้ส่งสารมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์

ปัจจัยผู้ส่งสาร

มีปัจจัยอยู่ 4 ประการ ในส่วนของผู้ส่งสารที่จะมีผลต่อการเพิ่มหรือลดประสิทธิผลของการสื่อสาร ปัจจัยดังกล่าวได้แก่ (1) ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills) (2) ทศนคติ (Attitudes) (3) ความรู้ (Knowledge) (4) สถานภาพในสังคมและวัฒนธรรม (Position Within a Social - Cultural System)

1. ทักษะในการสื่อสาร

ทักษะในการสื่อสารหมายความถึง ความสามารถ ความชำนาญในการสื่อสาร ทักษะในการสื่อสารเชิงวัจนะ (Verbal Communication Skills) แบ่งออกได้เป็น 5 ประการ คือ ทักษะในการเขียนและพูด (Writing and Speaking Skills) ซึ่งเป็น ทักษะในการเข้ารหัส

(Encoding skills) ทักษะอีก 2 ชนิด คือ การอ่านและการฟัง (Reading and Listening) ซึ่งเป็นทักษะในการถอดรหัส (Decoding Skills) ทักษะชนิดที่ 5 คือความคิดหรือการใช้เหตุผล (Thought or Reasoning) ส่วนทักษะในการสื่อสารเชิงอวัจนะ (Nonverbal Communication Skills) ได้แก่ อากัปกริยา (Gesturing) การเขียนภาพ(Drawing) การวาดภาพ (Painting) ซึ่งเป็นทักษะในการเข้ารหัส (Encoding Skills) การดู (Seeing) ซึ่งเป็น ทักษะในการถอดรหัส (Decoding Skills) เป็นต้น

ในฐานะของผู้ส่งสารทักษะในการสื่อสารมีอิทธิพลต่อผู้ส่งสาร 2 ประการ คือ

1) ทักษะในการสื่อสารมีอิทธิพลต่อความสามารถของผู้ส่งสารในการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ (Purposes) และเจตนารมณ์ (Intentions) ของตน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือทักษะในการสื่อสารมีอิทธิพลต่อความคิด (Thought) ของผู้ส่งสาร

สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดของผู้ส่งสารก็คือ ภาษา ทักษะในการเขียน ทักษะในการพูด ทักษะในการอ่าน และทักษะในการฟัง ก็คือทักษะด้านภาษานั้นเอง ภาษามีอิทธิพลต่อผู้ส่งสาร 3 ประการ คือ 1. คิดเรื่องอะไร (What he thinks about) 2. คิดอย่างไร (How he thinks) และ 3. คิดหรือไม่ (Whether he is thinking at all) สะเพียร์และวอร์ฟ (Sapir and Whorf) ได้เสนอสมมติฐานเกี่ยวกับอิทธิพลของภาษาต่อการรับรู้ (Perception) และการคิด (Thinking) ของคน สมมติฐานนี้ เรียกกันโดยทั่วไปว่า Sapir-Whorf Hypothesis ซึ่งกล่าวว่าภาษามีส่วนกำหนดการเห็นของคน ว่าเขาจะเห็นอะไร (What he sees) เขาคิดเรื่องอะไร (What he thinks about) ตลอดจนกำหนดวิธีการคิดและวิธีการตัดสินใจของคน

2) ทักษะในการสื่อสารมีอิทธิพลต่อความสามารถในการเข้ารหัสสารซึ่งแสดงเจตนารมณ์ หรือความคิดของผู้ส่งสาร ในการเข้ารหัสสารซึ่งแสดงเจตนารมณ์ของคนนั้น ผู้ส่งสารต้องมีทักษะที่จำเป็นในการเข้ารหัส (Necessary Encoding Skills) เช่นในการเขียน ผู้ส่งสารที่มีทักษะในการเข้ารหัสที่ดี จะมีศัพท์เพียงพอที่จะแสดงความคิดของตนได้ในการใช้คำ

แทนที่จะใช้คำยาก ๆ ก็จะใช้คำที่ง่าย ๆ สามารถแสดงความหมายได้อย่างชัดเจนที่สุด นอกจากนั้นก็ยังใช้การสะกดการันต์ได้ถูกต้อง เขียนถูกหลักไวยากรณ์ เรียบเรียงเนื้อถ้อยกระตงความ เพื่อให้ข้อเขียนมีความหมายชัดเจน ทำให้ผู้รับสารสามารถถอดรหัสได้ง่ายและเข้าใจได้ถูกต้อง

2. ทักษะคิด

ทักษะคิดคือความมีใจโน้มเอียงที่จะมีปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ทักษะคิดก็คือท่าทีหรือความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในการสื่อสารของมนุษย์นั้น ทักษะคิดของผู้ส่งสารเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถเพิ่มหรือลด ประสิทธิภาพของการสื่อสาร ทักษะคิดของผู้ส่งสารแบ่งออกได้เป็น 3 ประการ คือ

1) ทักษะคิดต่อตนเอง (Attitude Toward Self)

ผู้ส่งสารจะประสบผลสำเร็จในการสื่อสารมากน้อยเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับทักษะคิดที่ผู้ส่งสารมีต่อตนเอง เป็นการประเมินตนเอง (Self-Evaluation) ก่อนทำการสื่อสาร หากผู้ส่งสารมีทักษะคิดที่ดีต่อตนเอง มีความมั่นใจในตัว (Self-Confidence) เชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถ โอกาสที่ผู้ส่งสารจะประสบผลสำเร็จในการสื่อสารก็มีมาก ในทางตรงกันข้ามหากผู้ส่งสาร มีทักษะคิดที่ไม่ดีต่อตนเอง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่คิดว่าตนเองจะมีความสามารถ โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จในการสื่อสารก็มีน้อย

2) ทักษะคิดต่อเรื่องที่จะสื่อสาร (Attitude Toward Subject Matter)

นอกจากทักษะคิดต่อตนเองแล้ว ทักษะคิดที่ผู้ส่งสารมีต่อเรื่องที่จะทำการสื่อสารก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการสื่อสาร ในการสื่อสารนั้นหากผู้ส่งสารไม่มีความเชื่อ ไม่เลื่อมใส ไม่พอใจ หรือไม่มีทักษะคิดที่ดีต่อเรื่องที่จะทำการสื่อสารแล้ว ผู้ส่งสารก็จะขาดความมั่นใจ ไม่อยากที่จะทำการสื่อสาร และทำการสื่อสารไม่ได้ดี

3) ทักษะคติต่อผู้รับสาร (Attitude Toward Receiver)

ทัศนคติประการที่สามของผู้ส่งสารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของผู้ส่งสารและประสิทธิผลของการสื่อสาร ก็คือ ทัศนคติของผู้ส่งสารต่อผู้รับสาร ทัศนคติต่อผู้รับสารจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการสื่อสารของผู้ส่งสาร ต่อสารของผู้ส่งสารและต่อปฏิกิริยาของผู้รับสาร เช่น ผู้ส่งสารมีความรู้สึกที่ดี มีความพอใจในตัวผู้รับสาร ก็อยากจะทำกรสื่อสารด้วย และหาคำพูดที่เหมาะสม เป็นที่น่าพอใจของผู้รับสาร โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จในการสื่อสารก็มีมาก ในทางตรงกันข้ามหากผู้ส่งสารไม่ชอบผู้รับสารก็ไม่อยากจะทำกรสื่อสารด้วย เป็นการพูดแบบขอไปทีโดยไม่คำนึงว่าผู้รับสารจะรู้สึกอย่างไร โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จในการสื่อสารก็มีน้อย อริสโตเติล ถือว่าทัศนคติที่ดีต่อผู้รับสารเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกลักษณะของผู้พูดที่ทำให้เป็นที่พอใจของผู้ฟัง (Ethos)

3. ความรู้

ปัจจัยประการที่สามที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารของผู้ส่งสารก็คือความรู้ คนที่ไม่มีความรู้ย่อมไม่สามารถที่จะพูดหรือเขียนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพอย่างไรก็ตามในการสื่อสารนั้น ความถูกต้อง และประสิทธิผลของการสื่อสารขึ้นอยู่กับความรู้ 2 ประเภท คือ

(1) ความรู้เรื่องที่จะสื่อสาร (Knowledge of The Subject Matter)

หมายความว่าความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของเรื่องที่จะทำการสื่อสาร เช่น จะพูดเรื่องประชาธิปไตย ผู้พูดก็ต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยดีพอจึงจะสามารถพูดให้คนอื่นรู้และเข้าใจได้ จะขายสินค้าก็ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพ ประโยชน์และกลไกการทำงานของสินค้านั้นเป็นต้น หากผู้ส่งสารมีความรู้เรื่องที่จะสื่อสารดี โอกาสที่การสื่อสารจะประสบผลสำเร็จก็มีมากในทางตรงกันข้ามหากผู้ส่งสารไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ ดีพอประสิทธิผลของการสื่อสารก็จะด้อยลงไป

(2.) ความรู้เรื่องกระบวนการการสื่อสาร (Knowledge of the Communication Process)

นอกจากมีความรู้เรื่องที่จะทำการสื่อสารแล้ว ผู้ส่งสารยังจะต้องมีความรู้เรื่องกระบวนการการสื่อสารด้วย ทั้งนี้เพราะในกระบวนการการสื่อสารนั้นมีองค์ประกอบล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อผลของการสื่อสารทั้งสิ้น เรามักจะมีประสบการณ์อยู่เสมอว่าคนบางคนมีความรู้ดีแต่ทำการสื่อสารไม่ได้ดี ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะบุคคลผู้นั้นมีแต่ความรู้ในสิ่งที่ตนจะพูด แต่ไม่มีความรู้ในกระบวนการการสื่อสาร ไม่รู้ว่าตัวเองถนัดพูดหรือถนัดเขียน ไม่รู้ว่าจะพูดกับคนประเภทหนึ่งอย่างไร จะพูดกับคนอีกประเภทหนึ่งอย่างไร ไม่ว่าจะควรจะทำ การสื่อสารด้วยการพูดหรือการเขียนกับคนบางประเภท ไม่รู้ว่าควรจะใช้สื่อชนิดใดในการสื่อสาร

ดังนั้นผู้ส่งสารที่มีประสิทธิภาพจึงต้องมีทั้งความรู้ความเข้าใจเรื่องที่จะพูด เป็นอย่างดี และมีความรู้ความสามารถในการที่จะวิเคราะห์ตัวเอง สาร สื่อ และผู้รับสารเป็น อย่างดีด้วย

4. สถานภาพในสังคม และวัฒนธรรม

คนเป็นสมาชิกของสังคม และมี สถานภาพของคนในสังคม และวัฒนธรรม ของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก สถานภาพต่าง ๆ ของผู้ส่งสารจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมการสื่อสารของผู้ส่งสาร ตำแหน่ง บทบาท ศักดิ์ศรี ความเชื่อ และค่านิยมทางวัฒนธรรม พฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับในสังคม พฤติกรรมที่ต้องกระทำตามวัฒนธรรม ล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อความคิด และพฤติกรรมในการสื่อสารของผู้ส่งสาร และเป็นสิ่งที่คนอื่นในสังคมคาดหวังว่า ผู้ส่งสารควรจะปฏิบัติ อย่างไรก็ตามในการสื่อสาร เช่นนายร้อยอาจจะพูดกับ นายพลในลักษณะหนึ่ง พูดกับพ่อบุญทนายอีกลักษณะหนึ่ง ผู้จัดการอาจพูดลักษณะหนึ่งกับ เลขานุการของตนและพูดอีกลักษณะหนึ่งกับประธานบริษัท สถานภาพในสังคมและวัฒนธรรม จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดวัตถุประสงค์ การเข้ารหัส และการสร้างสรรค์ความหมาย การเลือกใช้ สื่อ และการเลือกผู้รับสาร ของผู้ส่งสาร

คนที่อยู่ในสังคมเดียวกันแต่มีสถานภาพในสังคมต่างกันย่อมทำการสื่อสารต่างกัน คนที่มีวัฒนธรรมต่างกันก็ทำการสื่อสารต่างกันด้วย ปัญหาที่สำคัญของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural or Cross-cultural Communication) ก็คือความแตกต่างด้านวัฒนธรรมระหว่างผู้ทำการสื่อสาร ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมในการสื่อสารของคน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานเพลงของลพ บุรีรัตน์” นี้ พอที่จะแบ่งได้ตามกรอบแนวคิดที่นำมาใช้ดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพลงของผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่ง
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานเพลง
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องเพลงลูกทุ่งสะท้อนบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพลงของผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่ง ได้แก่

งานวิจัยของ มาลินี ไชยชำนาญ (2535) เรื่อง “วิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของชลธี ธารทอง” การวิจัยมีผลการศึกษาดังนี้

ด้านศิลปะการประพันธ์ ใช้คำประพันธ์ประเภทโคลอนที่ใช้จำนวนคำไม่แน่นอนมากที่สุด เขียนบทเพลงที่มีความยาว 4 ท่อนมากที่สุด ใช้สัมผัสในหลายแบบ แต่ที่

นิยมมากคือสัมผัสสระแบบ “คำเคียง” และสัมผัสอักษรแบบ “คำคู่” มีการเลียนเสียงธรรมชาติ และการซ้ำคำในบทเพลง นิยมใช้สำนวนสุภาษิต คำอุทาน ถ้อยคำและสำนวนใหม่ ๆ นิยมสร้างภาพพจน์แบบ อุปมา อุปลักษณ์ นามนัย อาวัตพากย์ และอติพจน์ใช้สัญลักษณ์เฉพาะบุคคล มากกว่า สัญลักษณ์ตามธรรมเนียมนิยมบทเพลงให้รสลลลาปึงคพิสัยมากที่สุด

ด้านสภาพสังคมวัฒนธรรม บทเพลงได้สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของชาวไทยในสังคมชนบทและชาวไทยในสังคมเมือง สะท้อนให้เห็นระบบครอบครัว การศึกษา เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม นันทนาการ และปัญหาของสังคมเอาไว้ และยังสะท้อนให้เห็นทรรสนะของชลธิ์ ธารทอง ต่อสภาพนั้น ๆ อย่างกว้างขวาง

การศึกษาชีวิตประวัติและบทเพลงของ ชลธิ์ ธารทอง ทำให้มองเห็นบุคลิกภาพของ ชลธิ์ ธารทอง ในแง่ต่าง ๆ ได้แก่ อุปนิสัย ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และการปรับตัวในเหตุการณ์สำคัญของชีวิต

งานวิจัยของ เขษจุ จักรไชย (2535) เรื่อง “วิเคราะห์วรรณกรรมเพลงของสุรพล สมบัติเจริญ” การวิจัยมีผลการศึกษาดังนี้

ด้านรูปแบบคำประพันธ์ แต่ด้วยคำประพันธ์ประเภทกลอนเพลงพื้นบ้าน กลอนสุภาพ และคำประพันธ์ที่มีลักษณะคล้ายกลอน มีจำนวนพยางค์ในแต่ละวรรคตั้งแต่ สองถึงสามพยางค์ และในแต่ละบทนั้นจะมีการส่งสัมผัสคล้ายกลอนซึ่งเป็นลักษณะการส่งสัมผัสที่ปรากฏมากที่สุด ส่วนการส่งสัมผัสในลักษณะอื่นนั้นจะไม่เป็นระบบที่แน่นอน ในเรื่องลีลาจังหวะ มีการเว้นช่วงของพยางค์เป็นสองจังหวะ สามจังหวะ สี่จังหวะและจังหวะแบบผสม

สำหรับท่วงทำนองแต่ง มีการใช้รูปแบบของทำนองเพลง 7 ลักษณะคือ แบบเอกบท ทวิบทพิเศษ ตริบท ทำนองเปลี่ยน จตุรบท สองท่อนสองทำนองและแบบผสมผสาน โดยนิยมใช้รูปแบบของทำนองเพลงแบบทวิบทพิเศษมากที่สุดซึ่งเป็นรูปแบบของทำนองเพลงที่มี

สองทำนองคือทำนอง a และทำนอง b บรรเลงหลายครั้งและเนื้อร้องในแต่ละท่อนก็จะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ

ด้านการใช้ภาษา โวหารและสำนวนไทยนั้น พบว่ามีการใช้ภาษาถิ่น ภาษาต่างประเทศ คำอุทาน คำเลียนเสียงธรรมชาติ การเล่นคำและการใช้คำโดยเขียนตามเสียงพูด พร้อมทั้งแทรกโวหารและสำนวนไทยไว้เกือบทุกเพลง

ส่วนเนื้อหาที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลง จะเน้นเรื่องราวความรักของหนุ่มสาว ปัญหาความเดือดร้อนภายในครอบครัว โดยมีสาเหตุมาจากการไม่กระทำตามบทบาทหน้าที่ของตน การได้รับการศึกษาที่ไม่ทัดเทียมกันเนื่องจากสภาพฐานะยากจน การได้รับค่าตอบแทนต่ำจากงานหรืออาชีพที่ทำ นอกจากนี้ยังมีเรื่องความเชื่อ โดยมีพื้นฐานทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นต้นว่าความเชื่อในเรื่องโศกนาฏศาสตร์ สวรรค์คิสิทรี, เทพเจ้า เชื่อในเรื่องบุญ-กรรม ซึ่งปรากฏเกือบทุกเพลง ในด้านค่านิยมจะได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมและความเป็นไปของสังคมในขณะนั้น ซึ่งจะสะท้อนออกมาหลายลักษณะ เป็นต้นว่า ค่านิยมในเรื่องความมั่งคั่งร่ำรวย ความหรูหรา ฟุ่มเฟือย การรับวัฒนธรรมต่างประเทศ ค่านิยมดังกล่าวล้วนมีบทบาทในการผลักดันให้สภาพสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้รวมถึงวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ด้วย ไม่ว่าจะเป็นประเพณี วันออกพรรษา ประเพณีการแต่งงานและประเพณีการไหว้เจ้าของคนไทยเชื้อสายจีน ที่นับเป็นการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างชาติ ซึ่งสะท้อนออกมาค่อนข้างชัดเจนในวรรณกรรมเพลงของสุรพล สมบัติเจริญ

งานวิจัยของ จำรัฐ หอมระรื่น (2534) เรื่อง“วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของพร ภิรมย์”

ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่า ลักษณะคำประพันธ์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ของพร ภิรมย์ จะใช้คำประพันธ์หลายลักษณะ ซึ่งได้แก่ กาพย์ กลอน และร่าย โดยเฉพาะคำประพันธ์ประเภทร่ายจะนำมาใช้มากที่สุด ทั้งนี้เพราะเป็นคำประพันธ์ที่ไม่มีกฎเกณฑ์บังคับตายตัว สามารถยืดหยุ่นไปตามลักษณะของเพลงได้

ส่วนในด้านทำนองเพลงนั้น พร ภิรมย์ จะใช้ทำนองเพลงต่าง ๆ หลายประเภท เช่น ทำนองเพลงไทยเดิม ทำนองเพลงสากล ทำนองเพลงต่างชาติ และทำนองที่คิดขึ้นใหม่ โดยเฉพาะทำนองเพลงไทยเดิมจะนำมาใช้กับวรรณกรรมเพลงมากที่สุด

การใช้ภาษาจะใช้คำง่ายต่อการเข้าใจ ใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ มีการซ้ำคำ เล่นคำ มีการใช้คำที่ไพเราะ ทั้งไพเราะด้วยฉันทลักษณ์และการเลือกใช้คำที่เหมาะสมกับอารมณ์เพลง

ส่วนสาระในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ พร ภิรมย์ มีหลายประเภท ซึ่งได้แก่ การกล่าวถึงความรักต่างๆ ไป เช่น ความรักชาติ ศาสนา และองค์พระมหากษัตริย์ ความรักระหว่างพ่อแม่ ลูก ความรักของคนหนุ่มสาว การสอนจริยธรรมอย่างน่าสนใจ การกล่าวถึงชีวิตในชนบทในแง่มุมต่าง ๆ ปัญหาของสังคม เช่น เกี่ยวกับอาชีพ เศรษฐกิจ การแบ่งชนชั้น และประการสำคัญคือ มุ่งให้เกิดความเพลิดเพลินและช่วยทำให้จิตใจแจ่มใสรื่นเริงเมื่อยามฟังเพลง

วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ พร ภิรมย์ มิได้ให้แต่ความบันเทิงใจแก่ผู้ฟังเท่านั้น หากแต่ยังได้แฝงความคิดและแนวทางต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ฟังนำไปไตร่ตรองเพลงของพร ภิรมย์ จะกล่าวถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติในสังคมหรือความเชื่อทางพุทธศาสนา กล่าวไว้ด้วย ซึ่งวิธีการสอนก็มักจะใช้วิธีการยกอุทาหรณ์มากล่าว การกล่าวถึงคุณธรรมในลักษณะนี้ทำให้ผู้ฟังไม่รู้สึกรู้สีกว่าถูกสอน

2.งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานเพลง ได้แก่

งานวิจัยของสมกมล ลิ้มปิษฐ์ (2532) เรื่อง “บทบาทของระบบธุรกิจเทปเพลงไทยสากลต่อการสร้างสรรค์ผลงานเพลง”

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายจะศึกษาถึงประวัติความเป็นมา วิวัฒนาการและสภาพการดำเนินธุรกิจเทปเพลงไทยสากลในปัจจุบัน ตลอดจนลักษณะการสร้างสรรค์ผลงานเพลงของศิลปิน ทั้งนี้โดยมีสมมติฐาน 2 ข้อ คือ

หนึ่ง “การแข่งขันกันในการดำเนินธุรกิจเพลงไทยสากลเป็นผลให้การสร้างสรรค์ผลงานเพลงของ ศิลปินมุ่งหวังผลทางด้านการตลาดมากกว่าคำนึงถึงคุณค่าของงานศิลปะ”

สอง “ลักษณะที่เป็นธุรกิจของเพลงไทยสากลมีส่วนทำให้การสร้างสรรค์ผลงานเพลงที่ออกมามีลักษณะซ้ำซากและลอกเลียนแบบกันเป็นส่วนใหญ่.”

ผลการวิจัยพบว่าการสร้างสรรค์ผลงานเพลงของศิลปินนั้น จำเป็นไปตามแนวทางที่ผู้ผลิตวางไว้และตามทิศทางของตลาด ทั้งนี้เป็นเพราะธุรกิจเพลงไทยสากลที่ได้เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนศิลปินให้มีความพร้อมในการสร้างสรรค์งานมากขึ้น แต่ทว่าขณะเดียวกันก็เป็นการบั่นทอนจินตนาการของศิลปินที่ไม่อาจสร้างงานตามความต้องการของตนได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าศิลปินมุ่งสร้างงานออกมาขายเพื่อความอยู่รอดและผลประโยชน์ที่จะได้รับมากกว่าสร้างงานตามครรลองแห่งศิลปะ ด้วยเหตุนี้สมมติฐานที่ 1 จึงเป็นจริงด้วยเหตุผลที่กล่าวมา นอกจากนั้น จะสังเกตเห็นว่าจากการที่ศิลปินพยายามสร้างสรรค์ผลงานที่คาดว่าจะได้รับความนิยมและขายดีนั้น ทำให้ศิลปินต้องคอยสังเกตดูว่าในขณะที่ผู้ฟังนิยมฟังเพลงแนวใดเพื่อที่จะได้สร้างงานในลักษณะเดียวกัน ฉะนั้นทำให้เพลงที่ออกมาจำนวนมากมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ดังนั้นสมมติฐานที่ 2 จึงเป็นจริง

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่อง เพลงลูกทุ่ง สะท้อนบริบททางสังคม และ วัฒนธรรม ได้แก่

งานวิจัยของ ศุภยง พันธุมโกมล (2537) เรื่อง “การเชื่อมโยงเนื้อหาเพลงไทยลูกทุ่งขอดนิยม ในช่วง พ.ศ. 2498 - 2535”

การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับการเชื่อมโยงเนื้อหาของเพลงไทยลูกทุ่งขอดนิยมในช่วง พ.ศ. 2498 - 2535 ที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องของการเชื่อมโยงทางปฏิสัมพันธ์ ทางด้าน วัฒนธรรมหลงกับวัฒนธรรมราษฎร์ ข่าวสารเรื่องราวต่างๆ และ

ความทันสมัยที่ชาวเมืองส่งไปให้ชาวชนบท โดยผ่านทางเพลงไทยลูกทุ่ง ผลการวิจัยพบว่าการเชื่อมโยงทางปฏิสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมหลวงกับวัฒนธรรมราษฎร์ข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ และความทันสมัยที่ชาวเมืองส่งออกไปให้ชาวชนบท โดยผ่านทางเพลงลูกทุ่งนั้นเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพราะเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งนั้นมักจะนำเอาสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัตถุนิยมของคนในเมือง เช่น รถยนต์ เงิน เหตุการณ์ปัจจุบัน เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลสำคัญ วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตแบบใหม่ of ชาวเมืองใส่ไว้ในเพลงลูกทุ่งและเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งมักจะมีส่วนที่ คล้ายคลึงหรือคู่กันมากับเพลงลูกกรุงจนกระทั่งเพลงป๊อปในสมัยปัจจุบันอยู่เสมอ ๆ ดังนั้น สิ่งที่ชาวชนบทได้รับจากเพลงลูกทุ่งนั้น จึงเกี่ยวกับเรื่องราวที่มาจากชาวเมืองที่ส่งผ่านไปให้ชาวชนบทโดยผ่านทางเพลงลูกทุ่ง

งานวิจัยของพระมหาสมชาย สิริวิฑูมโน (2537) เรื่อง“หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงลูกทุ่งไทย”

การวิจัยสรุปผลได้ว่า เพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าด้านสาระเกี่ยวกับสังคมและวิถีชีวิตของชาวชนบทไทยอย่างกว้างขวาง การสะท้อนให้เห็นความเชื่อโดยทั่วไปของสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่พบมากในเพลงลูกทุ่ง ความเชื่อในเรื่องบุญกรรมได้บรรเทาความรุนแรงของปัญหาช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยซึ่งถึบตัวห่างออกจากกันมากขึ้นทุกทีนั้น เพลงลูกทุ่งได้สะท้อนให้เห็น “เอกลักษณ์ของคนไทย” อย่างหนึ่ง คือความเชื่อในเรื่องบุญกรรม เรื่องชาติก่อนชาติหน้า ความเชื่อในเรื่องเหล่านี้แม้จะไม่เป็นวิทยาศาสตร์ แต่ก็นับเป็นข้อปลอบใจคนจนยามสิ้นหวังได้เป็นอย่างดีและที่สำคัญเพลงลูกทุ่งยังสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยส่วนมากยังขาดกลไกที่นำมาซึ่งความเสมอภาคและยุติธรรมด้วยเหตุนี้จึงอาจพิจารณาได้ว่าเพลงลูกทุ่งมิใช่เป็นเพียงสื่อเพื่อความบันเทิงบริสุทธิ์ เพลงลูกทุ่งอาจจัดเป็นวรรณกรรมเพื่อชีวิตที่กำหนดวัฒนธรรมไทยมรดกไทยในสมัยต่าง ๆ ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ด้วย

จินตนา คำรงค์เลิศ (2533) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยมและการดำรงชีวิตของชาวชนบทไทยที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งไทย”

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าด้านสาระเกี่ยวกับ สังคมและวิถีชีวิตของชนบทไทยอย่างกว้างขวาง ชาวชนบทไทยยึดมั่นในพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีและสถาบันทั้งสาม ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ค่านิยม หลายประการของชาวชนบทแสดงให้เห็นความจำเป็นที่รัฐบาลต้องเข้าไปพัฒนาการศึกษาใน ชนบทมากขึ้น การประกอบอาชีพของชาวชนบทขึ้นอยู่กับความไม่แน่นอนของสภาพดินฟ้า อากาศ ภาวะหนี้สิน การถูกเอารัดเอาเปรียบ